

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 16, 1897

ԹԻԻ 51

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուրախութեան Գաղտնիքը	401
Յանձնող Հովուութեան Մը Պայմաններ	402
Մարդը եւ «Համարը»	403
Աստուածաշունչը Ուկրաինայի Մէջ	403
Մէկ Զափանիչ	403
Ինչ Վտանգներ Ունին Լեռներու Բար- ձուները	404
Քալիֆորնիոյ Հսկայ Ծառերը	404
Փղակրկին Պատմութիւնը	404
Քսանդրոս Ժամու Մէջ Վեցհարիւր Տասնը- վեց Մղձէ Աւելի	405
Աւետարանական Դաշնակցութեան Կողմանէ Հրաւեր	405
Գրաւելի Ապարեղ Հայոց Յարեւը	406
Ազնիւ Յիշատակ Մը	406
Հանգէս Քաղաքական	407
Դրամական	408

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն հինգշաբթի օր:

Յարեկան գինն է ամէն տեղոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մէկ բերքի գինն է 30 փարա:

Հրատարակելի կամ խմբագրութեան վե-
րաբերելի համակներ պարտին ուղղութիւն առ
Տր. ձ. Ֆ. Հէրիֆ, իսկ բաժանորդագրու-
թեան վերաբերեալներն՝ առ Տր. ձ. Բ. Կրիւն
Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
ձ. Բ. Կրիւն, ԱՐՏՈՒՍՏԵՐ
ձ. Ֆ. Հէրիֆ, ՏԵՐԵՒՆ-ԻՍՏԱԳԻՐ

ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
(Պար. Բայլը)

Ամէն քրիստոնեայ երջանիկ ըլլալու է:
Այո, և կարող է ըլլալ պայմանաւ որ
ուղիղ տեղ փնտռէ իր ուրախութիւն-
ները: Պողոս Ներսիս պահականոցէն
սա զուարթ պատուէրը զրկեց. «Ու-
րախ եղէք Տէրոյմով ամէն ատեն.
դարձեալ կ'ըսեմ» «Երբ ելէք» իր ի-
մաստութեամբը չյորդորեց ուրախանալ
գրամով, վասն զի հարստութիւնն ան-
հաստատ գետնի նման է, կը սահի
կ'երթայ: Չյորդորեց ուրախանալ ա-
ռողջութեամբ, վասն զի առողջութիւնը
փոփոխական քանակութիւն մ'է: Չյոր-
դորեց ուրախանալ ընկերակցութեամբ
ընտանեաց անդամներու, զորս մահը
կրնայ խզել տանիլ ունէ վայրկեան: Մեր
հոգւոյն ուրախութիւնը հաստատուն ըլ-
լալու համար անշարժ բանի մը վրայ
հիմնուելու է: Միակ միայուն և ան-

փոփոխ ուրախութիւնն է Յիսուս փրկիչն
ունենալ մեր սրտին մէջ և ամէնօրեայ
կեանքով անոր ծառայել, անոր սիրոյ
լոյսին մէջ քալել:

Առողջ ուրախութիւնը սոսկ զուար-
թութիւն, մտքի խնդութիւն չէ: Ոչ
միայն, ոչ ջիղերը կրնան անընդհատ
ցնծութեան դիմանալ: Դիտած եմ որ
ոմանք որ իրենց փոփոխական զգացում-
ներուն հետեւելով կը պուռն կը ցատ-
կեն օր մը՝ տխրութեան և նեղսրտու-
թեան ենթակայ կ'ըլլան յաջորդ օրը:
Լարուած աղեղը կը կորսնցնէ իր ա-
ռածգութիւնը: Հոգւոր մեծ ցնծու-
թիւններուն իսկ հակահարուածներ կը
յաջորդեն: Երբ մեր երջանկութիւնը
կը հաստատենք զգացումներու, փոփո-
խական ոնէ տեսակ պարագաներու վրայ,
անոր նաւակը անոնց ալիքին հետ կ'իլլէ
և կ'իլլէ: Մեր ուրախութեան ջերմա-
չափը արտաքին մթնոլորտներու նշաւակ
կ'ըլլայ: Բայց եթէ փրկիչը սրտին մէջ
գտնուի, եթէ ջանանք իր պատուէր-
ները պահել և իր ժպիտներուն լոյսին
մէջ քալել, այն ատեն կրնանք «ամէն
ատեն ուրախ» ըլլալու յոյս ունենալ:
Քրիստոսի և մարութի խղճմտանքի չղաչող
ոչ մէկ հարուած կարող է ծանրապէս
վրդովել առողջ քրիստոնէի մը ներքին
խաղաղութիւնը: Թէև անոր թզենին
չծաղկի և անոր օրթերը պտուղ չտան,
թէև անոր փարախէն ոչխարը կտրի և
իր գոմերուն մէջ արջառ չըլլայ, սա-
կայն կ'ուրախանայ Տէրոյմով և կը հրճուի
իր փրկութեան Աստուծով:

Արտաքին անընդհատ բարօրութիւն
ոչ մէկ մարդու կը վիճակի, և կա-
տարեալ անմեղութեան ոչ մէկ մարդ
կը հասնի: Բայց բան մը կայ զոր քրիս-
տոսի հետեւողները կրնան ընել: Այդ
է իրենքզիրենք պահել անոր սիրոյն
հրճուելի մթնոլորտին մէջ: Եթէ շատ
օրեր կ'անցնենք անհաւատութեան
ցուրտ մշուշներու մէջ կամ խիտ ամպե-
րու տակ և աշխարհի համակերպելու
վարակիչ մթնոլորտին մէջ, այդ մեր
յանցանքն է և մեր ամօթը: «Միշտ
մառախլապատ է հոս, Նիւֆընտլէնտի

եղերքը» հարցուց նաւորդ մը ֆիւ-
նարտ ընկերութեան նաւապետի մը:
«Ի՞նչ գիտնամ, տիկին, հոս չեմ բնա-
կիր», պատասխանեց նաւապետը:

Յիսուս քրիստոսի սէրը մեր լոյսն է,
և երեք բան կայ զոր մեր Տէրը կը
պատուիրէ մեզի: Եթէ զանոնք ընենք,
հոգւոր ուրախութեան զաղտնիքը կը
գտնենք: Առաջինն է Հնաշարժութիւնն:
«Թէ որ իմ պատուէրներս պահէք, իմ
սիրոյս մէջը պիտի կենաք, ինչպէս որ
ես իմ Հօրս պատուէրները պահեցի, և
անոր սիրոյն մէջը կեցեր եմ» քրիս-
տոսի հաւատարմութիւն իրական և չո-
չափելի ապացոյցը քրիստոսի հնազան-
դիլ է: Պատանի մը տունէն կը մեկնի
գոլէճ երթալու համար: Բարի մայրը
Աստուածաշունչ մը կը դնէ անոր անտու-
կին մէջ և կ'ըսէ, «Սիրելի տղաս, ամէն
առտու և իրիկուն պիտի կարդաս այս
գիրքը, և երբ կը կարդաս զայն և
ծունկի վրայ կ'աղօթես, մայրդ ալ
քեզի հետ պիտի ըլլայ» Գիշ յետոյ
տղան գոլէճէն դրեց թէ կը կատարէ
ինչ որ իր մայրը պատուիրեց: Եւ ամէն
անգամ որ տղան կը բանայ իր Աստուա-
ծաշունչը և ծունկի վրայ կու գայ Աս-
տուծոյ առջև, իր մօրը սիրոյն անոյշ
մթնոլորտով կը շրջապատուի: Երկու օրհ-
նութիւն կը ստանայ: Կը ստանայ զօրու-
թիւն փորձութիւններու դիմադրելու,
նաև սրտի երջանկութիւն իր սիրեցեալ
մօրն հաճոյ ըլլալու:

Նմանապէս մենք որ մեզ քրիստոնեայ
կը կոչենք՝ հնազանդութեան պայծառ և
ջերմ մթնոլորտի մէջ կենալու ենք նկատ-
մամբ անոր, որ իր կեանքը մեզի հա-
մար տուաւ խաչին վրայ և որ մեզի
կը պատուիրէ մեր կեանքերն իր ոտքը
դնել: Սրտով ընդունելու ենք զքրիս-
տոս ամբողջ թէ՛ իբր փրկիչ թէ՛ իբր Տէր,
և ընդունելու ենք առանց վերապահու-
թեան: Իրաւունք ունի նա հրամայելու:
Մեզի կ'իյնայ միայն հնազանդիլ: «Տէր,
ի՞նչ կ'ուզես որ ընեմ» իրեն թողելու ենք
իւշան, և իւշան կը սորվինք Աստուա-
ծաշունչը սերտելով, աղօթելով և գոր-
ծադրելով: Տաժանելի և ակամայ դործ

մը չէ հաւատարիմ փրկչի մը հնազանդիլ անկեղծութեամբ և սրտով: Երախտագիտութեամբ լի ուրախութեան աղբիւր է այն: Յիսուս իր անոյշ ժպիտը կը զրկէ մեր խղճին որ, ինչպէս ըսաւ ինք, մեր «ուրախութիւնը լման ըլլայ»:

Քրիստոսի սիրոյն պայծառ ճառագայթներուն մէջ մնալու համար երկրորդ պատուէրն է ուժեղ, բարեպաշտ նկարագրով առաջնութիւնը: Եթէ բանաբ Յուդա առաքեալին կարճ թուղթը, պիտի գտնէք հոն սա խօսքերը. «Անձերնիդ շինելով ձեր ամենասուրբ հաւատքին համար... Աստուծոյ սիրոյն մէջ պահեցէք» Քրիստոնէական նկարագրի շինութիւնը չենքի մը շինութեան կը նմանի: Եկեղեցւոյ անդամներէն ոմանք հիմ գնելէ անդին չեն անցնիր: Տունէս քիչ հեռուն կայ մեծ մայր եկեղեցիի մը հիմը, խոտերով ծածկուած, որ գրեթէ երեսուն տարի առաջ դրուած է: Բայց տակաւին պատեր չեն բարձրանար անոր վրայ: Ունք կը սկսին մարդոց առջև դաւանելով իրենց հաւատքն ի Քրիստոս և հոն կը մնան: Իրենց հաւատքին վրայ չեն աւելցնէր «առաքինութիւն, առաքինութեան վրայ գիտութիւն և գիտութեան վրայ ժողովարարութիւն, և ժողովարարութեան վրայ համբերութիւն, և համբերութեան վրայ աստուածապաշտութիւն, ու աստուածապաշտութեան վրայ եղբայրսիրութիւն, ու եղբայրսիրութեան վրայ սէր», և բոլոր միւս քարերը որ կը մտնեն քրիստոնէական հաստատուն և արդիւնաւոր կեանքի մը մէջ: Իրենց անձերն այսպէս թզուկ պահող քրիստոնեաներ գաղափար չունին հետզհետէ աճելով Քրիստոսի նմանելու ուրախութեան վրայ, նաև Քրիստոսի հաւանութեան ժպիտը վայելելու ուրախութեան վրայ: Կրնան հետզհետէ հարստանալ, կամ ժողովրդին սիրելի ըլլալ, կամ ինքնահաւանութեան մէջ զարգանալ, բայց չեն կրնար շնորհքով մեծնալ: Ողորմելի փորձ մը կ'ընեն Յիսուսի սէրէն տարբեր մթնոլորտի մը մէջ ապրելու, և չեն մեծնար, գեղեցկանար և պտուղ տար աւելի քան այն դաժաճ տունկերը և ցրտահար ծաղիկները, զորս նանսէն դտաւ ֆարայեան Ծովուն ամայի ամփերուն վրայ:

Հորը և երջանիկ կեանքի էական ուրիշ պայման մը ևս կայ: Տէրոջը պատուէրներուն հնազանդութիւն և ամուր, օգտակար և պտղաւոր նկարագրի մը շինութիւն անհնար են առանց Աստուածային օգնութեան: Ուստի կ'ըսէ առաքեալը, «Սուրբ Հոգիով աղօթք ընելով, անձերնիդ Աստուծոյ սիրոյն մէջ պահեցէք» Ով որ կ'ուզէ սաւառնիլ Յիսուսի ընկերակցութեան պայծառ լոյսին մէջ, ջերմեանդ աղօթքի թւեր գործածելու է: Այդպիսի աղօթքն Յի-

սուսի սիրոյն մէջ կը պահէ մեզ և զարմանալի զօրութիւն ունի: Քրիստոս իր աշակերտներուն ըսաւ թէ, եթէ միայն կենան իր սիրոյն մաքուր մթնոլորտին մէջ, կրնան խնդրել ինչ որ կ'ուզեն, և պիտի տրուի իրենց: Այս ոսկի բանալին յաճախ կը գործածէք դուք բանալու համար օրհնութիւններու գանձարանը:

Վերջապէս, բարի բարեկամներս, անօթի՞ էք ճշմարիտ երջանկութեան: Քրիստոսի խօսքին հաւատացէք. «Սհա», կ'ըսէ, «սէ» օր ձեզի հետ եմ»: Ուրեմն կրնաք միշտ ուրախ ըլլալ իրմով: Այս տեսակ ուրախութիւնը ոչ միայն արտօնութիւն՝ այլ և պարտականութիւն է, վասն զի քրիստոնէի մը համար մեղք է հոգեւորապէս թշուառ ըլլալ: Յիշեցէք թէ ձեր տեղը չէ, այլ ձեր որպիսութիւնն է որ ձեր երջանկութիւնը կ'որոշէ: Հոգեւոր ուրախութիւնը սրտի առողջութեան նշան է: Հոգեւոր տխրութիւնը և տրտմութիւնը հիւանդութեան նշաններ են: Երբ մանկիկ մը կուլայ և կը ճչէ, մայրը կ'ըսէ, «Անհագիստ է, հիւանդութիւն մը ունի տղան»: Տխուր և դաժան, անձնասէր և գանգատող բնութիւնը նշան է թէ Յիսուսի սիրոյն մէջ չենք կենար:

Կը յուսանք երջանիկ ըլլալ երկնից մէջ: Ինչո՞ւ հիմա ալ չըլլանք: Քրիստոսի և մեր ընկերներուն առանց անձնասիրութեան ծառայելը դրախտին սկիզբն է: Որչափ աւելի աշխատենք հոս անոր համար, նոյնչափ աւելի պիտի վայելենք զինք հանդերձեալին մէջ: Ձեր աւանջը բացէք պարտականութեան ամէն ձայնի: Ձեր հոգեւոյն բոլոր դռները և պատուհանները բացէք Յիսուսի լոյսին և սիրոյն և ողորդեցէք անոնց ճառագայթներով, և ահա «ձեր ուրախութիւնը լման» պիտի ըլլայ:

ՅԱԶՈՂ ՀՈՎՈՒՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Եկեղեցի և Ժողովուրդ

[Խմբագրական]

Հովուի մը համար հօտ պէտք է, Հոգեւոր հովուի մը համար ալ եկեղեցի և ժողովուրդ պէտք է: Եւ հօտը ոչխարներէ բաղկանալու է, եւ ոչ գայլէ, շունէ, աղուեսէ: Հոգեւոր յաջող հովուութեան մը համար առնուազն գտնուելու է ճշմարիտ հաւատացեալներու խմբակ մը, որու վրայ աւելնան ուրիշ զղջացեալ և հաւատացեալ հոգիներ հովուին հաւատարմութեամբ:

Քննենք թէ Ժողովուրդը և Ինչպէս կրնայ նպաստել իր հովուին յաջողութեան:

1. Ոչխարէ բնութիւն ունենալով:

Ոչխարները հեզ են: Դիւրաւ կ'առաջնորդուին, կը հրահանգուին: Խոնարհ և համբերող են նեղութեան ատեն, աննենգ և անկեղծ: Երբեք անոնք չեն յիշուիր իբրեւ օրինակ կեղծաւորի: Ոչխարի բնութիւնը աղուեսին խորամանկ, ճարպիկ, անձնասէր և գայլին

կատաղի բնութեան հակադարձն է: Ոչխարը չզրպարաւեր, վրէժխնդիր չէ: Աղուէսը զըրպարաւի է եւ գայլը կռուարար: Երեցը առաջնորդ է, ժողովուրդն առաջնորդուող ըլլալու է: Երեցը հրահանգիչ է, ժողովուրդն հրահանգուող ըլլալու է: Երեցը կը ջանայ օրինակ ըլլալ ամէն բարի բանի: Ժողովուրդն աշխատելու է զարգանալ ամէն բարի բանով, անձնապէս եւ միաբանութեամբ եւ քրիստոնէական ծառայութեամբ:

2. Ժողովուրդն ի մասնաւորի (ս) Ինչիւ և Ինչով վարելու է իր հովուին համակիւնը: Յիշելու է Տէրոջը խօսքը. «Մշակը իր վարձքին արժանի է»:

Այս մասին եկեղեցիներու եւ ժողովուրդի ցուցած մեծ զանցառութիւնն ստեպ ծանրապէս նեղած եւ վատեցուցած է հովուի, եւ երբեմն կոտորած է անոր պատիւը ուրիշներու առջև, արգելք եղած է անոր գործին եւ առիթ եղած է պաղուծեան եւ կոռււներու որոնք մեծապէս վնասած են եկեղեցիին: Եկեղեցւոյ անդամներուն զրականապէս շնորհաց միջոց է հաւատարմութեամբ եւ փութով կատարել իրենց խոստումը նկատմամբ իրենց հովուին նիւթական օգնութեան:

(Բ) Ժողովուրդն ի սրբէ վարձու է իր հովուին և «Իրելու է զայն»: Այս կերպով հաւատարիմ ըլլալու է անոր: Հովուը կատարեալ մարդ չէ: Թող իրենք կատարելութեան հասցնեն զայն՝ լեցուն չափով վստահութիւն եւ սէր ցուցնելով անոր: Թող զօրացնեն անոր ձեռքերը եւ ուրախացնեն անոր սիրտը՝ անոյշ խօսքերով գնահատելով իրենց համար կատարուած գործը: Եթէ օգուտ քաղած են անոր քարոզութենէն, թող ըսեն անոր: Յիշեցէք որ ձեր քարոզիչը եւ անոր ընկերակցանքը եւ հանրային պաշտօնը քննադատելը օգուտ չըներ անոր, այլ վնաս: Եթէ պէտք է որ բան մը քննադատէք, անոր երեսին քննադատեցէք եւ առանձին, ոչ թէ ուրիշներու՝ կամ ներկայութեամբ ուրիշներու: Աշխարհի վրայ ամենէն դիւրին բանն է ուրիշներ քննադատել, եւ այս առհասարակ ամենէն անօգուտ բանն է: Մի քննադատէք ձեր հովուը, այլ սիրեցէք, պատուեցէք զայն եւ վստահեցէք անոր:

(Գ) Օգնեցէ՛ յեր հովուին: Եկեղեցւոյ իւրաքանչիւր անդամ, ժողովուրդն ալ, եւ տղայք անդամ, թող զգան հովուին օգնելու պարտականութիւնը եւ արածուին: Այս օգնութիւնն ամէն ոք պիտի ընէ իր դիրքին եւ պատենութեան ներածին չափ: Սարկաւազները եւ եկեղեցւոյ ուրիշ պաշտօնեաներ ի պաշտօնէ պարտական են օգնել հովուին: Բայց ամէն ոք անոր օգնելու անձնական եւ եղբայրական պարտականութեան տակ կը գտնուի: Հարցուցէք ձեր հովուին թէ ինչ կերպով կրնաք օգնել իրեն: Օգնելու անշան եւ խոնարհ միջոցներ փնտռեցէք, բայց նայեցէք որ քան զընէք վերջապէս: Ոչ ոք այնչափ տգէտ, այնչափ պղտիկ եւ այնչափ տկար է որ չկրնայ իր հովուին օգնել իր անընդհատ աղօթքներով:

3. Եղբայրական սէր: Եկեղեցւոյ, այն է՝ Քրիստոսի հօտին, խաղաղութիւնը, փախաղարձ վստահութիւնը եւ սէրը, փախաղարձ համբերութիւնը, հիմնական պայման է յաջող հովուութեան:

Շատ անգամ ամենէն եռանդուն, արժանաւոր, կարող եւ անձնուէր հովուին գործը բարի պտուղ չէ կրցած ամալ ժողովրդին մէջ ծագած վէճերու եւ անոնց յարաբերութեանց պաղուծեան պատճառաւ: Երբեմն կը լսենք

որ վէճեր մէջ կը բերուին բան մը չընելու եւ Տէրութեան Ընթրիքի մատակարարութիւնը թերեւս ամբողջ տարի մը յետաձգելու իբրեւ պատճառ Բարի մարդիկ անգամ երբեմն կարծես վէճ կը գոռեն եւ կը սիրեն փոխանակ անձնական խոնարհութեան եւ զղջման ունէ գնով անկէ խոյս տալու:

Կայ իրաց ուրիշ վիճակ մը եւս, կոռույ եւ վէճի վիճակէ հազիւ աւելի աղէկ, զոր շատ անգամ կը տեսնենք եկեղեցիի եւ հօտի մը մէջ: Այդ է անտարբերութիւն: Շատ անգամ պզտիկ բաներ աղօթքի ժողովէ եւ եկեղեցական ուրիշ պարտականութիւններէ հեռի կը պահեն եկեղեցւոյ անդամներ անգամ, մինչ եթէ սէր եւ եռանդ գտնուի անոնց օրտին մէջ, այդ պարտականութիւնները օրհնութիւններ եւ արտօնութիւններ կ'ըլլան:

Եկեղեցւոյ ամէն անգամ յիշելու է թէ իր քրիստոնէական պարտականութիւնները տեւական են: Քիչ արժէք ունի տարին մէկ երկու անգամ եռանդով եւ բարի գործերով լեցուն ըլլալ, իսկ տարւոյն մնացորդին մէջ պաղ եւ անտարբեր: Երբ ճշմարիտ հովիւ մը եւ ճշմարիտ քրիստոնէայ եկեղեցի մը, բոլոր անդամներով Քիչեւ քիչ անգամ, ինչպէս պարտէին, Փրկչին թաղարարութեան շինութեան, մարտութեան եւ տաճարածման համար, անվրէպ ներկայ է հոն յաջող հովուութեան էական այն Քիչեւ քիչ պայմանը, որ մեր խմբագրականին նիւթը պիտի ըլլայ գալ անգամ:

ՄԱՐԳԸ ԵՒ «ՀԱՄԱՐԸ»

Անգղիոյ եւ Սկոթլանդի մեծ համալսարաններուն պատուոյ աստիճաններուն ընտրելիներն առ հասարակ աղմկալի եւ մանաւանդ յոգնեցուցիչ ընդունելութիւն մը կ'ապրեցին գոյէ՛ն աշակերտ հանգիստականներէն: Անյիշատակ սովորութեամբ մը ամէն այսպիսի հանգէս համալսարանի ուսանողներուն համար եղած է տղայական զուարճութեան առիթ մը, երբ բախտաւոր ընտրելիները ոչ սակաւ կատակերգութեան առարկայ կ'ըլլան: Բայց եղած է մարդ մը որ չհարկադրուեցաւ նշաւակ ըլլալ ուսանողներու այդ խայտառակ խաղերուն:

Երբ Տր. Տէյլօր Լիվինգսթըն Ափրիկէի Սկոթլանդ վերադարձաւ տասնեակեցամեայ բացակայութենէ մը ետեւ, Կլասկոյի համալսարանը որուն շրջանաւարտներէն է՝ ուղեց անոր օրէնսգիտութեան վարդապետի տիտղոս տալ: Հանդիսին օրը երիտասարդ ուսանողներուն ամէնքը կազմ եւ պատրաստ գտնուեցան, ըստ սովորութեան, ամէն չարածիւթիւն ընելու:

Երբ Տր. Լիվինգսթըն երեւցաւ անդուլ աշխատութեամբ, դժնդակ փորձառութեամբ եւ քսանեւեթն անգամ կրկնուած ջերմի տանջանքով չորացած կոնծած, Ափրիկեան արեւներէն սեւցած եւ մէկ թեւը առիւծի խածուածէ մը անօգուտ դարձած ու կախուած, վերի նստարաններուն վրայ բազմած խեղկատակները, ինչպէս եղաւ, մոռցան իրենց լուրիւսագրութեան եւ այլ զէնքերը եւ զարմանալի կերպով հանդարտ մնացին: Մէկ երկու յանդուգն ուսանողներ տկար խեղկատակութիւն մը սկսան, բայց հետեւող չունեցան: Այդպիսի մարդ մը խաղի ու զուարճութեան առարկայ ընելու փորձը քաջալերութիւն չգտաւ ամբողջ: Ուսանողները միաբան ծափահարեցին եւ թողութիւն օր խօսի Ափրիկեան պատկառելի երկրախոյզը:

Երբ ըսաւ թէ ընդ հուպ Ափրիկէ պիտի երթայ երբեակ նպատակով, այն է՝ ճնոր ասպարէզներ բանալ Անգղիական առեւտուրի, ջնջել գերեզմանութիւնը եւ ծաւալել Գրիստոսի Աւետարանը, վերջին բառերը խորապէս յուզեցին ունկնդիրներուն սիրտերը: Ամենէն անգուռապ տղան զգածուեցաւ արի միտինարին վսեմ խօսքերէն ու եռանդէն:

Ատենախօսն հպարտութեամբ յիշեց իր դասընկերներէն շատերուն պատուաւոր ասպարէզները, եւ սրտաշարժ տխրութեամբ ճակատագիրն անոնցմէ ոմանց՝ որոնք մոլոր ճամբու հետեւած էին: Յորդորելով իր երիտասարդ ունկնդիրներն ազնիւ կեանքի վարել, եւ հրաւիրելով ուղողներն իր Ափրիկեան գործին զոհողութիւններուն մասնակցիլ, «Ըսե՛մ ձեզի թէ ի՞նչ բան ոյժ տուաւ ինծի աքսորական կեանքիս մէջ այնպիսի օտարականներու միջեւ, որոնց լեզուն չէի կարող հասկնալ» ըսաւ եւ կեցաւ:

Այդ պահուն բովանդակ սրտէր լուրթեան մէջ թաղուած մնաց: «Ձիս մխիթարողը» շարունակեց, «սա էր. Ահա ա՛մն օր է» յե՛ն հե՛ւ Ե՛ւ միշտ աշխարհի վերջը»:

Այս համարին, զոր յայտնապէս ոչ ոք կ'աւելցաւ, ազդեցութիւնը թերեւս երբեք աւելի մեծ չէ եղած յօրէ անտի երբ առաջին անգամ արտաբերուեցաւ Գալիլեայի մէջ: Ամէն սիրտ զգաց այս վսեմ, ամենամեծ խոստումին ազդեցութիւնը: Տր. Լիվինգսթըն անոր թէ՛ վկան թէ՛ օրինակն էր միանգամայն:

Նախագահ եւ դասախօսներ պատկառանքով խոնարհեցուցին իրենց գլուխները աշխարհի մեծ Փրկչին առջեւ: Անտարակոյս ուսանողներուն մէջ այդ զգացման խառնուեցաւ պատկառանք մը Փրկչին մեծ ծառային նկատմամբ: Տղայոցմէ անոնք որ իրենց ձեռքերը բաներ ունէին չարածիւթաւոր գործածելու՝ իրենց զբաղմունքը խոթեցին զանոնք ամօթահար:

Շատեր որ երկար առեւն ապրեցան եւ յիշեցին այդ տեսարանը — ինչպէս Տր. Ֆրէր-Լըս Ֆրէր-Լըսը, որմէ կ'առնենք այս պատմութիւնը — կարող եղան վկայել թէ բարոյական ներգործութիւնն այս համարին, որ կ'ի՛նք ու պտակն է Մատթէոսի աւետարանին, չուտ չանհետացաւ:

Այս պատմութիւնն տհա հազարերորդ անգամ կ'ապացուցանէ թէ արի, ազնիւ մարդու մը շրթներէն ելած Աստուածային խօսքը կը յաջողի քաղաքավարական ընդունելութիւն եւ արժանաւայելի ուշադրութիւն գտնել, թէ մեծ խօսքի մը գերագոյն սպաւորութիւնն ի յայտ կու գայ երբ խօսողին նկարագիրը կը յարմարի խօսքին:

ԱՍՏՈՒԱԾՆՈՒՆԶԸ ՈՒԿԱՆՏԱՅԻ ՄԷՁ

Անգղիական եկեղեցւոյ միսինարական ընկերութեան կողմէ կեդրոնական Ափրիկէի Ուկանտա երկրին բնակչներուն մէջ սկսուած առաքելական գործն այնպիսի յաջողութիւն մը ունեցաւ որ շատ հազուադէպ է ունէ երկրի կամ դարու մէջ տեղի ունեցած առաքելական ձեռնարկներու մէջ: Այդ առաքելութիւնը դեռ քսան տարուան գործ է եւ արդիւնաւորապէս սկսած միայն 1877ին, երբ Մր. Մաքայ ժամանեց Ափրիկէ: Ութ տարի յետոյ Հանինկթըն եպիսկոպոսն իր վաթսուն ընկերակիցներով սպաննուեցաւ երբ կ'ուղեւորէր յՈւկանտա: Եւ Մր. Մաքայ իր գործը շարունակեց, երբեմն միայնակ,

մինչեւ իր մահը որ տեղի ունեցաւ 1890ին: Մր. Մաքայ մին էր ամենէն անձնուէր, բանիմաց եւ յաջող միսինարներէն որ երբեք օտար երկրներ զրկուած են Մեծ Բրիտանիայէ: Հարեւաւոր անձեր կրթեց անձամբ եւ եկեղեցի մը կազմեց: Առաջին նորահաւատին մկրտուելէն ի վեր անսահման տարի անցած է:

Ուկանտայի բնակչներուն թիւն է իբր հինգ միլիոն: Կը բնակին Վիքթորիա մեծ լճին եզերքը, Նեղոսի ափերուն մօտ: Աւելի խելացի եւ պատերազմի մէջ աւելի համբաւեալ են քան Ափրիկեան ուրիշ ցեղեր:

Մինչեւ Մր. Մաքայի մահուան թուականը քրիստոնէական գործը սերմանացանութեան շրջանին մէջ էր, այդ ալ ամենամեծ դժուարութիւններու ներքեւ: 1890էն ի վեր քրիստոնէական եկեղեցւոյ սքանչելի բարգաւաճման շրջանն սկսած է Ափրիկէի այդ մասին մէջ: Երբ Մր. Մաքայ մեռաւ, միայն Մատթէոսի աւետարանը տպագրուած էր տեղացիներու լեզուին: Երեք տարի յետոյ Նոր Կտակարանն հրատարակուեցաւ եւ հազարաւոր օրինակներ գնուեցան: Վերջերս ալ ամբողջ Աստուածաշունչը տպագրուեցաւ եւ շրջաբերութեան հանուեցաւ: 1890ին կար միայն մէկ եկեղեցի, հիմա կան 320 եկեղեցի: Կիրակնօրեայ ժողովներու մէջ ներկայից միջին թիւը առ նուազն 25,000ի կը հասնի, եւ եկեղեցւոյ շէնքերը 50,000 մարդ կրնան տանել: 50,000ի չափ անձեր կարգաւ սորված են եւ եռանդով Աստուածաշունչ կը կարդան: Քրիստոնէութիւնն ընդունողներուն մէջ շատ ցեղապետներ կան: Ամէն առաւօտ ժամը 7ին (Ը. Ե.) 6,000է մինչեւ 7,000 անձներ մէկտեղ կու գան Աստուծոյ Խօսքը լսելու եւ սորվելու: Ազգային եկեղեցին եօթն հարիւր քարոզիչ կը պահէ:

Շնորհակալութեան ինչ առիթ եւ միսինարական նախանձաւորութեան ինչ գրգռի կ'ընծայեն այս իրողութիւնները:

ՄԷԿ ԶԱՓԱՆԻՇ

Սխալ կանգունը ամէն ժամանակ ապրանքներու խեղճ չափ մըն է: Անկատար չափերէ անկատար արդիւնքներ յառաջ կու գան: Այս ինքնայայտ է: Մենք ամէն մարդ կ'ընդունի այս զրուցուածները ցորչափ կը վերաբերին կանգունին եւ չուխային միայն: Բայց երբ կեանքի եւ վարքի աւելի կենսական իրերու վրայ խօսուի, միշտ այսպէս շոյտ չենք ըլլար որոշելու մէջ:

Եւ սակայն ճշմարտութիւնը միշտ ճշմարտութիւն է: Մարդս ինչ գաղափարական ունենայ, իր վարքն ու բարքն ալ նոյնը կ'ըլլայ: Կեանքի մէջ աչքի առջեւ ունեցած օրինակին նման կ'ըլլայ: Այս է պատճառը թէ ինչո՞ւ համար աւելի շատ կեանքի ազնիւ չեն ըլլար: Շատեր իրենց գործառնութեանց կանոն կ'ընդունին սխալ չափանիշ մը, այն է՝ աշխարհիս դատումը: Լոկ կը ջանան վայելուչ երեւնալ, իրենց փառասիրական ամենէն մեծ նպատակն է իրենց ընկերներուն բարի համարումը վայելել: «Ինչ կ'ըսեն»ը անոնց կեանքին միահեծան իշխանն է:

Ցաւալի օրեր կը սպասեն այնպիսիներու, որոնք անափառութեամբ կ'աշխատին իրենց կեանքերը աշխարհի դատումներուն յարմարեցնել: Աշխարհիս չափերուն պէս խաբուսիկ եւ անկայուն չափեր չկան: Ժամանակը, տեղը եւ ընկերական պայմանները ամէն ալ կ'ազդեն անոնց վրայ: Անվրէպ

կրնանք ներգրավել, ապերժանկութիւն եւ անյաջողութիւն գուշակել այն երիտասարդներուն եւ երիտասարդուհիներուն որոնք առհասարակ մարդոց դատումը իրենց կեանքի չափանիշ կ'ընդունին:

Մի միայն ուղիղ ճամբան է չափա-նիշի որոշ ընտրութիւն մը ընել, եւ այնուհետեւ այն ընտրուած չափանիշին յարմարեցնել կեանքը: Եթէ ընտրութիւնդ ուղիղ է, պէտք է որ ճշմարիտ եւ անայլալակ չափանիշի մը ընտրութիւնն եղած ըլլայ այն: Ազգէկ չէ փոփոխուող, այլալու չափանիշը: Ծուռ է հանրային դատումը վարքի եւ ընթացքի չափ ընել: Հանրային դատումը ինչպէս սխալական՝ նոյնպէս անվստահելի է: Ճիշդ նոյն պատճառաւ սխալ է օրինակ բռնել ունէ մարդկային կեանք եւ վարք: Ամէն մարդ սխալական է. եւ ամենէն դժնդակ պէտքերու ատեն եւ ամենէն դառն փորձերու ժամանակ անոնք կամ անոնց օրինակը կրնան անպիտան ըլլալ:

Քու կեանքիդ չափանիշ ընտրէ յաւիտեանական սկզբունք մը որ նոյն կը մնայ ամէն տեղերու եւ ամէն դարերու մէջ: Այնուհետեւ խստութեամբ եւ անաչառ կերպով բաղդատէ քու վարմունքդ, խորհուրդներդ, նպատակներդ եւ նոյն իսկ կեանքդ այդ չափանիշին եւ միայն ատոր հետ: Միայն այս կերպով կրնայ մարդ բոլոր փշոջ հովերուն դէմ անյողդողդ նկարագիր մը կազմել:

Բայց մինչեւ անգամ ասկէ ալ աւելի ազգէկ ճամբայ մը կայ: Այն է՝ ընդունիլ իբրեւ ամբողջ կեանքի միակ բացարձակ օրինակ այն կատարեալ Անձը, մարմնացեալ Անիո-փոխութիւնը, Յիսուս Քրիստոս մարդը: Անձը այդ անզուգական կեանքին վրայ չափել, դատողութեան բարձրագոյն եւ միակ ճշմարիտ չափանիշը որդեգրել է: Այդ Պատկերին ազդեցութեան ներքեւ ապրիլը արքայական եւ Աստուածային կեանք վարել է: Ամէն խորհուրդ, ամէն գործ այդ ամբիծ Օրինակին վրայ ձեւելը, մի միայն ապահով ճամբան է:

Պողոս գրեց Տիմոթէոսի, «Միտքդ բեր Յիսուս Քրիստոսը»: Մենք ալ կրնանք գործադրել այս պատուէրը. վասն զի այն ատեն կեանքի մի միայն ուղիղ կանոնը, կատարելութեան միակ օրինակը, որդեգրած կ'ըլլանք:

ԻՆՉ ՎՏԱՆԳՆԵՐ ՈՒՆԻՆ ԼԵՌՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՈՒՆԲԸ

«Ալպեան ձախողութիւնք» ասացուածը ընդարձակ նշանակութիւն ունի, եւ զոհերը ակտաբանական դժուարութիւններու կ'ենթարկէ զոր չեն գիտեր նոյն իսկ զոհերը, որոնց ճեղքուածի մը կամ լեռնային հոսանքի մը մէջ յանկարծական անկումը կը վերադրուի հաւասարակշռութեան կորուստի, սխալ տոնուած քայլի, կամ լեռներուն վրայ պտտողներուն պատահած շատ ձախողութեաններէն մէկուն, մինչ քան պատճառը սրտին տկարացումն է: 1894 Օգոստոսին Լեւոն Բժշկական հանդէսը ցուցուց դատման այս սխալը. երբ Պառոն Փաքքոյ, որ երկու օր իտալիոյ Թագուհիին առաջնորդի պաշտօն կատարած էր, գլորեցաւ եւ ինկաւ բացուածքի մը մէջ Լիսթափի վրայ, ոչ թէ, ինչպէս առաջին անգամ կարծուեցաւ, քան թէ ժամանակ անզգուշութեան՝ այլ յանկարծական սրտի տկարութեան մը պատճառաւ որ վերոյիշեալ վտանգաւոր տեղը պատահեցաւ: Միթէ այս բանը չը կրնար ըլլալ

նաեւ Մ. Քուփըրի ի Յէրմաթ կորուսելուն պատճառը: Հիմա Զուիցերիոյ նահանգներուն իշխանութիւնները կը հետազօտեն եւ կ'աշխատին գտնել յիշեալ կորուսած անձը Ամերիկեան կառավարութեան Արտաքին Դործերու նախարարութեան ստիպմամբ: ԶԸ կրնար ըլլալ որ նա Վիսփի մէջ ինկած ըլլայ յանկարծ սրտի տկարութեան մը ենթարկուելով, որ եթանաւնամեաներու համար անսովոր բան չէ խուժող եւ կարկառող հոսանքի մը քով: Այս ենթադրութիւնը հաստատութիւն կը գտնէ, յուլիս 11ին կիրակի օր Վէսթֆալիոյ քաղաքներէն մէկուն շահապին (քաղաքապետ) յանկարծ մեռնելէն Թուրքայի Կրճին վրայ: Այս անձը այդ օրուան առաւօտը իր կնոջ եւ իտալացի երիտասարդ սպայի մը ընկերակցութեամբ ճամբայ ելաւ Անտէրմաթէ Ռոնի Սառնա-րանն երթալու համար: Ամէն բան ազգէկ գնաց մինչեւ որ իրենց ուղեւորութեան նպատակ եղող տեղը սկսան տեսնել, եւ ահա շահապին երբ կառքին մէջ ոտքի ելաւ տեսարանը աւելի ազգէկ դիտելու համար, եւ հազիւ բացագանչեց, «Ո՛հ, ի՜նչ հրանչելի տեսարան», մեռած ինկաւ: Տեղին հազիւ բարձրութիւնը, անօսբացած ողը, սաստիկ ձկնուած — պայմաններ՝ որ անբաժան են Ալպեան բարձունքներէն — զօրաւոր եկած էին երկար ժամանակէ ի վեր սրտի հիւանդութեամբ տառապող այդ անձին, ուստի ընկճուեցաւ եւ ինկաւ: Արդ, եթէ այս տկարութիւնը Ռոնի Սառնարանին մէկ զբուռարին տեղին վրայ պատահէր, եթէ գար բերնին վրայ այն բացուածքներէն մէկուն՝ որուն մէջ մարդը ինկաւ, ո՛չ ապաքէն արկածը անհոգութենէ յառաջ եկած պատահարներուն կարգը պիտի դասուէր, որուն ենթակայ կ'ըլլան Ալպեան բարձունքները հետիոտն ելողները: Արկածներու այս ամբողջ խնդիրը կը բանայ շատ լուրջ խորհրդաժողովներուն շարք մը Զուիցերացի բժշկներուն համար, ի տես ճարտարագործական այնպիսի ձեռնարկներու բազմաւորութեան ինչպէս է, օրինակի համար, Եռնկֆրաու Երկաթուղին, որ շատ չանցած ամէն տարիքէ եւ մարմնային վիճակէ ուղեւորները ծովուն երեսէն աւելի քան 12,000 ոտք վեր պիտի հանէ: Ասկէ առաջ յԱրոնա գումարեալ բժշկական համաժողովի մը մէջ լիովին քննուեցան երկաթուղեայ սոյնօրինակ զարգացումներու առթիւ պատահող վտանգները եւ հարկաւոր նախազգուշութիւնները, եւ ազգու զգուշութիւններ տրուեցան ճամբորդող հասարակութեան որ չյանդգնին արագ արագ վեր ելլել ձեան սահմանէն անդին առանց կանխաւ բժշկներու մասնաւոր հաւանութիւնն ստանալու: Այդ կարգի ուղեւորներուն մէջ յիշեալ ազգարարութիւնը տրուեցաւ ամենէն առաջ Անգլիացիներուն որ Լոնտոնի մէջ աշխատութեան ինն ամիսներէն ետքը շատ կը սիրեն երթալ խռնուիլ Զուիցերական լեռներուն բոլոր պանդոկները, եւ իրենց այդ արձակուրդներուն զօրանաց մէջ ամէն տեսակ անխոհեմութիւններ կը գործեն եւ կ'ենթարկուին «Ալպեան ձախողութեան» կարի՝ առաձգական անունով ճանչցուած արկածներուն:

ՔԱԼԻՖՈՐՆԻՈՅ ՀՍԿԱՅ ԾԱՌԵՐԸ

Հետաքրքրաշարժ պատմութիւն մը ունի փայտի հսկայ այն տախտակը որ երկաթուղեայ երկու կառքերու մէջտեղ կ'առնուած

պատրաստ էր մօտեւր նաւ դրուելու, որպէս զի Անգլիա տարուէր: Ասկէ քիչ առաջ երբ Ամերիկացի միլիոնատէր մը ի Լոնտոն խուժը մը Անգլիացի բարեկամներու խնճոյք մը տուաւ, հիւրերը հաւատ չընծայեցին ասպնջականին Քալիֆորնիոյ հսկայ ծառերուն վրայ ըրած պատմութիւններուն: Մարդը իր ըսածը հաստատելու համար գրաւ դրու թէ խոշոր ծառէ մը կրնար ձեռք բերել ծառէն հորիզոնական դիքով կտրուած տախտակ մը որմէ պատրաստուի այն միջոցին հոն ժողովուած բոլոր այն քառասուն հիւրերուն բաւող սեղան մը: Գրաւը ընդունուեցաւ, եւ շուտով յանձնարարութիւն եղաւ որ նաւ դրուի խոշոր ծառէ կտրուած երկու ոտք թանձրութեամբ եւ աւելի քան տասնըհինգ ոտք տրամագծով կոճղ մը:

Հետագայն է տեղափոխութեան եղանակը: Որովհետեւ հնար էր որ կտրուած կոճղը երկուքի ճեղքուէր, կամ անկէ մաս մը փրթէր, դատուէր, մէկ մատնաչափ թանձրութիւն ունեցող երկու ձողեր անցուեցան անոր չըջապատին բոլորաթիւք եւ պտուտակներով հաստատուեցան: Այնուհետեւ երկու խոշոր շղթաներ անցուեցան կտրուած կոճղին ներքեւէն եւ ամուր մը հաստատուեցան երկու ծանր ատաղձներով անոր մէջմէկ կողմերէն: Եւ այս ատաղձներուն ծայրերը դրուեցան երկաթուղեայ երկու կառքերու վրայ: Կոճղին տակի երեսը քանի մը մատնաչափ բարձր կը կենար, եւ այնպէս մը դրուած էր կոճղը որ ազատօրէն կրնար օր-ուրի կառքերուն երկաթուղեայ կոր ձողերուն վրայէն անցած ժամանակը: Կոճղը դրուելէն առաջ տաշուելով ուղղուած մեծութեան վերածուեցաւ, եւ ի վերջոյ Սան Ֆրանսիսքոյէ ճամբայ հանուեցաւ դէպի Լոնտոն Մարիա Հաֆէլ: Գերմանական նաւով:

Կոճղը կտրեց շոն Վէնս Մեքենայից Ատաղձի Ընկերութիւնը Եուրեքայի մէջ, ի Քալիֆորնիա:

Այս հսկայ ծառերը տապալելու համար, սովորաբար հատումը գետնէն քանի մը ոտք վերէն կը կատարուի, վասն զի գետնին մօտը աւելի մեծ թանձրութիւն ունի ծառը: Ծառին մէջ ծակեր կը բացուին կտրելու համար նշանակուած գծին ճիշդ վարէն, եւ այս ծակերուն մէջ տախտակներ կը մտնեն, որպէս զի փայտահարները անոնց վրայ կայանին: Այնուհետեւ ծառը քիչ մը կը կտրուի այն կողմէն դէպ ուր պիտի իյնայ տապալուած ժամանակը: Այս հատումը V գրին ձեւը կ'ունենայ, եւ ընդհանրապէս կը հասնի ծառին թանձրութեան իբր մինչեւ կէսը: Կտրուածքին վարի երեսը հորիզոնական կ'ըլլայ, եւ վերի երեսը առ ի չեղ, այնպէս որ սուր անկիւն մը կը ձեւանայ: Երբ այս հատումը կը կատարուի, ծառը կը կտրուի հակառակ կողմէն ալ խոշոր սղոցներով, եւ մէկ կողմէն կտրուածքին մէջ սեպեր կը մտնեն սղոցին ետեւէն: Ծառը կ'իմացնէ իր անկումը մնացեալ մանրաթելներուն հանած ճարձատիւնովը. եւ եթէ պատշաճ նախազգուշութիւն ըլլայ, վտանգ մը չպատահիր ծառին անհաւատալի արագութեամբ անկման ժամանակը, թէպէտ ատեն ատեն արկածներ կը պատահին անզգուշութեանց պատճառաւ:

ՓՂՈՍԿԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Փղոսկրին կանխագոյն պատմութիւնը, կրնանք ըսել, նախապատմական, մեհենագրութեամբ արձանագրուած պատմութիւն է, եւ մեր ձեռքը հասած է փղոսկրի

եւ ոսկորի վրայ քանդակուած: Մետաղա-
գործութեանն եւ նոյն իսկ մետաղներու
ծանօթութեան ժամանակէն շատ առաջ
ծանօթ էր նախապատմական-ցեղերուն մէջ,
լատինական կամ հիւսիսային եղջերուներու
եղջիւրներու եւ մամոթներու ժանիքներու
վրայ գտնուած արձանագործութիւններ կ'ա-
պացուցանեն ինչ որ կ'ըսենք: Եղջիւրներու
եւ փղոսկրներու կտորներ, որոնց վրայ կեն-
դանիներու ընտիր պատկերներ փորագրուած
են, գտնուած են քարայրներու մէջ եւ գե-
տերու եւ իհնեւ յատակները, Բրիտանական
Թանգարանին նաեւ Լոնդրի մէջ, ի Փարիզ, կը
գտնուին Եգիպտական հանճարի օրինակներ
փղոսկրի վրայ քանդակուած, որոնք Մով-
սեսի ժամանակին կ'ընծայուին: Վերջին
հաւաքածոյին մէջ կը գտնուին Ն. Բ. Ժ. 2.
դարու թղթներու կամ նստարաններու քան-
դակներ փղոսկրով դրուագեալ, եւ Ն. Բ.
Ժ. 3. դարու պատկանեալ ուրիշ գործեր:
Թերեւս մեր ընթերցողներուն մէջ գտնուին
այնպիսիք որ լսած ըլլան Նիւուէի փղոսկր-
ներուն վրայով: Այդ «Թանկագին Նիւթե-
րուն» քանդակներէն շատ բան բերուեցաւ
Կոստանդնուպոլիս Միջին Դարու մէջ: Հին
Հռոմէական եւ Անկլո-Սաքսոնեան ժամանա-
կամիջոցներուն պատկանեալ քանդակուած
փղոսկրէ սանտրեր, տիկիներ, եղջիւրներ
եւ արկղեր եւն., յաճախ պատուական քա-
րերով զարդարուած, շատ անգամ կը գտ-
նուին գերեզմաններու մէջ: Այդ ժամա-
նակները չինուած խաչկութիւններ եւ
Սուրբ Կոյսին եւ սրբոց պատկերներ եւ
քանդակներ յաճախ շնորհալի եւ գեղեցիկ
են: Չինք եւ ճափոնք հիմա մրցակից ար-
ուեստագէտներ են իրենց մասնաւոր ման-
րանկարներով:

ՔՍՍՆԸՉՈՐՍ ԺԱՄՈՒ ՄԷՋ
ՎԵՅՎԱՐԻՐ ՏԱՍՆԸՎԵՅ ՄԱՐՈՆԷ ԱԻԵԼԻ
Մ. Քորտանկ Հօլանտացի հեծանուորդը
Սեպտեմբեր 15ի իրիկունը ի Լոնտոն Բիւ-
րեղեայ Պալատէն մեկնեցաւ 24 ժամու մը-
ցում մը ընելու համար: Ինչպէս որ ար-
դիւնքը կը ցուցնէ, անոր գնացքը սոսկալի
էր սկիզբէն մինչեւ վերջը: 19 ժամ, 17
վայրկեան 28³/₄ երկվայրկեանի մէջ 500 մղոն
ճամբայ կտրեր էր: Վերջին չորս ժամերուն
մէջ մէջքը ծոց, բայց իր արագութիւնը
չպակսեցնելով շարունակեց իր ընթացքը:
Երբ մրցման վերջին մօտեցաւ, իր ոյժը
ժողովեց եւ հովի պէս կը պանար: Աւարտեց
իր արշաւը սոսկալի արագութեամբ: 616
մղոն եւ 340 եարտա ճամբայ կտրած էր:

ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԿՈՂՄԱՆԷ
ՀՐԱԽԷՐ
ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆՐԱՑԻՆ
ԱՂՕԹՔԻ ՆՈՒԻՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՏԱՐԻՈՅՆ ԱՌԱՋԻՆ ՇԱՐԱԹԸ
Թահուար 2—9, 1898 (Ը. Լ.)

Եղբայրներ, որ Աստուծոյ ընտանիքին
կը պատկանիք,
Որովհետեւ մէկ ենք կրօնական կոչմամբ,
արտօնութեամբ եւ յուսով, ուրեմն մէկ
ըլլանք աղօթելու մէջ:
Պէտք ունինք աղօթելու: Պէտք ունինք
միութեան եւ սիրոյ Հոգիին, որպէս զի
յաղթենք այն ազգեցութիւններուն որ զմեզ
կրնան պառակտել: Պէտք ունինք լուսաւո-
րութեան Հոգիին, որպէս զի խելք ունե-

նանք եւ գիտանք թէ ինչ ընելու ենք:
Պէտք ունինք կենդանարար եւ զօրացուցիչ
Հոգիին, որպէս զի կարող ըլլանք մեզի
յանձնուած պաշտօնը կատարել իբրեւ վկա-
ներ աշխարհի առջեւ մեր Աստուածային
Փրկչին եւ Տէրոյ:

Մենք այս պէտքը եւս քան զեւս անհրա-
ժեշտ կը զգանք, վասն զի մեր շուրջ գտ-
նուող շատեր կը սորվեցնեն թէ աշխարհ
պիտի փրկուի կառավարական կամ գիտա-
կան դրութիւններու նման մարդկային միջոց-
ներով, եւ ուրիշներ՝ թէ պիտի փրկուի եկե-
ղեցական իշխանութիւններու հպատակու-
թեամբ: Թող անոնք որ կը հաւատան թէ
Փրկութիւնը Տէրոյմէ է, եւ շնորհէ՝ հա-
ւատքի միջոցաւ, ցուցնեն թէ ճշմարիտ ե-
կեղեցիին կը պատկանին, միաբանութեամբ
ջանալով տարածել Աւետարանը, եւ իրենց
ճայները Երկինք բարձրացնելով որպէս զի
Աստուծոյ Հոգին շարունակ եւ առատապէս
թափի:

Մեզի արուած է աղօթելու խրախոյս:
Խոստումները շատ են. Հոգին կ'աղաչէ.
Փաստաբանը ամենազօր է. Հօր Սիրտը լի
է սիրով, եւ Անոր նպատակները գթութեան
նպատակներ են: Մեր աղօթքները լսուե-
ցան անցեալին մէջ. Նորոգենք զանոնք ա-
ւելի հաւատքով եւ ջերմեանդութեամբ:
Եւ վստահ ըլլանք թէ Նոր Տարին պիտի
բերէ Եկեղեցիին նոր շնորհք եւ նոր պար-
գեւներ, եւ աշխարհի նոր օրհնութիւն եւ
նոր յոյս:

Թանուան Աւետարանական Դաշնակցու-
թեան, սիրով ի Քրիստոս
(Սորաբերութեամբ)
ՀԱՆՐԱՑԻՆ ԱՂՕԹՔԻ ՇԱՐԱԹԻՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԱԾ ՆՈՒԹԵՐ

Թուեալ 2—9, 1898:
[Ուրիշ նիւթեր ալ որ կրնան միտք գալ
տեղային պարագաներու կամ աղօթածողովին
տանը պատահած մասնաւոր դէպքերու առ-
թիւ, բնապէս կրնան աւելցուիլ հաւաքուած
հաւատացեալներուն պաշտաման առաջնոր-
դողներուն կողմանէ: Իսկ այնպիսի նիւթե-
րու համար, որոնք բարեբաղ չեն կրնա ար-
դարեւ, կրնան օգտակարապէս տրուիլ լոյին
աղօթքի վայրկեաններ:]

Կրթիկ, Թահուար 2: ՔԱՐՈՋՆԵՐ:
Աստուծոյ ժողովուրդը Տէրոյ կը մօտե-
նայ եւ կը քալէ անոր լոյսին մէջ: «Իսրա-
յէլի որդւոցը բոլոր ժողովքին ըսէ, Տէրոյ
առջեւ մօտեցէ՛ք» Եւ. Ժ. 9: «Ով Յա-
կոբին տունը, եկէք Տէրոյ լուսովը քա-
լենք» Ես. 60: 5: «Հապա թէ որ լուսոյ մէջ
քալենք, ինչպէս որ անիկա լուսոյ մէջ է, ի-
րարու հետ հաղորդութիւն կ'ունենանք, ու
անոր Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի արեւը
մեզ ամէն մեղքէ կը սրբէ» Ա. Յով. Ա. 7:
Երկուշաբթի, Թահուար 3: ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒ-
ԹԻՒՆ ԵՒ ԵՆՈՐՀԱՍԿԱԼՈՒԹԻՒՆ:

Խոստահութեան եւ Խոստովանութեան: Քրիս-
տոսի մտքին նման միտք չունենալնուս
համար. ճշմարտութեան չհնազանդելնուս
համար. պատուական արտօնութիւնները
չարաչար գործածելնուս եւ անոնց մօտին
անփոյթ գտնուելնուս համար. Քրիստոսի
համար վկայելու քաջութիւն չունենալնուս
համար: Հռով. 2. 1-14, Մատ. 23. 14-20:

Ենթահալալութեան եւ Օրհնութեան: Յայտ-
նեալ ճշմարտութեան համար. Սուրբ Հո-
գիին տրուելուն համար. Աստուծոյ խոս-
տումներուն համար. մեծ հոգեւոր արթ-
նութիւններուն համար Զինաստանի եւ Ա-
ռաքելական Դաշինքի միւս մասերուն մէջ:

Սաղ. ձեռ. 1—13, Ա. Կոր. Բ. 7—16:

Աղբիւր. Որպէս զի Քրիստոսի հոգեւոր թա-
գաւորութիւնը ծաւալի իր բոլոր ժողովրդին
եւ ընդհանուր աշխարհի մէջ: Ես. Թ. 1—7,
Յայտ. ԻԱ. 22—27:

Երկուշաբթի, Թահուար 4: ԸՆԴՀԱՆՐԱՍԿԱՆ
ԵԿԵՂԵՑԻՆ:

Աղբիւր. Որպէս զի Եկեղեցիին հոգեւոր
ընտելեան վրայ աւելի յստակ եւ աւելի
ստոյգ տեսութիւններ տարածուին, ինչպէս
յայտնուած են Նոր Կապարանին մէջ. որ-
պէս զի հաւատացեալք իրենց զիրենք բոլոր-
ովին Տէրոյ շուրհին եւ Հոգւոյն Սրբոյ
ներգործութեամբ աճին հոգեւոր կեանքի
մէջ. որպէս զի Աւետարանի բոլոր պաշ-
տօնեայք Քրիստոսի Հոգիովը լեցուին, եւ
որպէս զի ճշմարիտ միութիւն եւ հպատա-
կութիւն զարգանայ քրիստոնեաներուն մէջ:
Եփես. Դ. 1—16, Յայտ. Ա. 12—20:

Զրեւաբթի, Թահուար 5: ԱՋԳԵՐ ԵՒ Ա-
ՆՈՆՑ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ:

Աղբիւր. Որպէս զի իշխանութեան տէր բո-
լոր անձինք ճանչնան իրենց պատասխանա-
տուութիւնն Աստուծոյ, երկնաւոր Թագա-
ւորին, եւ ամէն բան ընեն իբրեւ Տէրոյ
եւ ոչ մարդոց. որպէս զի Տէրունական Օրը
յարգուի. որպէս զի ամէն կերպ չարիքներ
դադրին. եւ որպէս զի համբերութիւն,
խաղաղութիւն ու եղբայրական սէր մշակեն
ամէն մարդիկ: Դան. Ժ. 1—4, Ա. Տիմ.
Բ. 1—6:

Հինգշաբթի, Թահուար 6: ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԵՒ
ԴՊՐՈՑՆԵՐ:

Աղբիւր. Որպէս զի Քրիստոնեայ տուններու
մէջ ընտանեկան աղօթք հաստատուի եւ
Քրիստոսի դարձողներուն թիւը աւելնայ.
որպէս զի առտնին կեանքը սրբանայ եւ սէր
թագաւորէ տուններուն մէջ. որպէս զի
դպրոցներու, գոլէճներու եւ համալսարան-
ներու կրթութիւնը Սուրբ Դրոց գիտու-
թեան վրայ հիմնուի, եւ նպատակն ըլլայ
անանձնասէր բարեացակամութեան եւ օգ-
տակարութեան նուիրուած կեանք: Յես.
ԻԴ. 13—22, Սաղ. ձԼԴ., Կող. Դ. 14—Դ. 1:

Ուրբաթ, Թահուար 7: ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԱՔԵ-
ԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Օրհնութեան. Այս դարուն մէջ Աւե-
տարանչական ոգիին աճման եւ բարգաւաճ-
ման համար:

Աղբիւր. Որպէս զի իրենց անձը նուիրող
եւ հաւատարիմ միսիոնարներ ելլեն բոլոր
քրիստոնեայ հասարակութիւններուն մէջէն.
որպէս զի նորահաւատները հաստատուին
հաւատքի մէջ. որպէս զի բնիկ աշխատա-
ւորներու թիւը բազմապատկուի եւ անոնց
ազգեցութիւնը աճի. որպէս զի ազգաւոր-
ութեան, նախապաշարմունքէ եւ մոլորու-
թեան յառաջ եկած արգելքները անհետ ըլ-
լան Աւետարանին առջեւ: Սաղ. Բ., Հռով.
Ժ. 6—21:

Շաբաթ, Թահուար 8: ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԱՔԵ-
ԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

Աղբիւր. Որպէս զի Քրիստոնեայ ժողովուրդ-
ները անձնական աւելի մեծ ջանքեր ընե-
լու առաջնորդութիւն իրենց գրացիներուն եւ
հայրենակիցներուն հոգեւոր բարեւուա-
թեան համար. որպէս զի օրհնութիւն ըն-
կերանայ ներքին Առաքելութեան ընկերու-
թիւններուն, Գաղաթաց Առաքելութիւննե-
րու եւ մասնաւոր դասերու պատկանող
անձանց մէջ աշխատողներու գործին հետ.
որպէս զի Աստուծոյ հին ժողովուրդը Քրիս-
տոսի փարախին մէջ բերուի: Գոր. Ա. 1—8,
Յայտ. Է. 4—12:

Կիրակի, Յուլիանոս 9: ԲԱՐՈՋՆԵՐ:

Աստուծոյ ժողովուրդը, Ասոր վկանները աշխարհի տոջեւ: «Իմ վկաններս դուք էք»: Ես. ԽԳ. 10, «Ինծի համար վկաններ պիտի ըլլաք... մինչեւ երկրի ծայրերը»: Գոր. Ա. 8:

ԳՐԱԽԵԼԻ ԱՍՊԱՐԷՉ ՀԱՅՈՑ ՅԱՐԵՆԵԼՍ

Բ. Ճարտարաբան յարհետի: Հայ տնտեսներ չեն ունենար միեւնոյն ճաշակ, ոչ ալ ամէն Հայ տուններու պարագայը նոյն կ'ըլլայ: Ոմանք գիւղական առանձնութիւն, պարզութիւն եւ մշակի կեանք կը սիրեն, այլք՝ քաղքի զրազմունք, քաղաքավարի կենցաղ եւ արհեստից ճարտարութիւն: Կան գիւղացի մշակ տուններ, որք ոչ կամին եւ ոչ կարեն ըլլալ քաղաքացի վարպետ: Կան քաղքի ընտանիք ալ, որ ոչ ճաշակ ունին եւ ոչ զրամ ազարակային կեանք: Ուստի այսպիսիք պարտին մշակութեան հետ, չուկայի մօտ գործ ունենալ: Արդ ասոնք ալ թող իրենց ասպարէզ ընտրեն արհեստից մէջ ճարտար ըլլալ: Թող ըլլան ոչ միայն արհեստաւոր, այլ եւ վարպետ: Թող ջանան ըլլալ գէթ իրենց տեղւոյն նոր գործիներուն հետքի, գոնէ գործածող:

Հիմա արհեստներ շատ ճղատկած են եւ բարգաւաճ: Ապաքն պէտք եւ վայելք չունին չափ եւ սահման, գիտութիւնը նորանոր գիւտերով կ'աւելցնեն զանոնք: Քաղաքավարական կենցաղը արհեստից գետին կու տայ, վաճառականութիւնն ալ անոր անուամբ եւ տարածում:

Ահա այս ընդարձակ ասպարէզն է զոր Հայք յԱրեւելս կ'են հրաւել: Հայ արհեստաւորք արդէն նուազ կարող չեն քան Պարսիկ եւ Վրացի վարպետներ, որք ճարտարի համբաւ են վայելի: Հայ վարպետներ, գէթ քանի մը բաներու մէջ, թերեւս նուազ կարող չեն քան Յոյն ճարտարներ, որ գեղարուեստից ճաշակ են ցուցեր: Հայ ճարտարք արդէն նշանաւոր տեղ մը բռնած են իրենց զրացի ցեղերուն մէջ: Այս ալ այն աննպաստ պարագայից մէջ, երբ չունէին արհեստական գիրքեր, եւ չէին գիտեր Եւրոպական լեզու, չէին տեսած հմուտ վարպետ եւ պատշաճ գործիք: Հիմա ալ երբ արհեստները նորացած են եւ մեքենաներու գործածութիւնն ընդհանրացած, կարող ըլլալու են պահանջուած խելքը ցուցնել եւ իրենց զիրքը պահպանել իրենց սովորական ուղիովութեամբ եւ ճարտարութեամբ:

Անգամ մը մէկ բարեկամիս հետ զննեցինք ի Պոսթըն Պ. Առաքելեանի տպագրատան մեքենաները որք զարմանալի արագութեամբ շատ մը ճգրիտ գործեր կը կատարեն: Յատկապէս զննեցինք զրաւար մեքենան: Ասոր մէջ զոնակէ մը հետզհետէ կը գրուին կէս կղմինտրի չափ կտորներ՝ մետաղի գիր ձուլուելով: Այս զանգուած հոն կը հալի, տարբեր գիրեր կը ձուլուին, որք իրարու քով կը շարուին բառեր կազմելու: Ասոնք ալ կը շարուին տողերու, եւ իրարու տակ կը գրուին էջ կազմելու՝ պատրաստ տպագրիչ մեքենային յանձնուելու: Այս ամէն գործեր կ'ըլլան իբր քառորդ ժամու մէջ մեքենայի զանազան մասերով, որք կապուած են եւ լեկտրական միեւնոյն թելերով: Ասոնք եւս շարժման մէջ կը գրուին այբուբենի կազմածով մը, որոյ ստեղանց վրայ կը խաղան օրիորդի մը ճարպիկ եւ ճապուկ մատեր, որպէս ի վերայ դաշնամուրի: Այսպիսի հարուրաւոր տեսակներ կան պէսպէս ձեռակերտաց մէջ գործածելի, զորս շտկելու եւ գործածելու պէտք են հմտութիւն եւ վարպետութիւն:

տութիւն: Գործեր՝ որոնք կը յարմարին Հայ ուղեղի եւ մատանց:

Այս օրինակը մեզի կը յիշեցնէ Հայ կնոջ ալ յարմարութիւնը արհեստից: Գիւղացւոց Հայ կանայք ոչ միայն ամուսնու դաշտին մէջ օգնական են իրենց արանց, այլ եւ ձմեռը տանին գործերով եւ արհեստներով կը զբաղին եւ արհեստի գործով տան մէջ: Քաղքի Հայ կանայք ու աղջիկներ ալ ամուսնու ձմեռ արհեստից գործեր կ'ընեն, եւ կը յարգարեն իրենց տանց ամէն գործեր: Զոր օրինակ՝ Ակնցի կանայք, որ լուս խոհարար, լուսացարար, դերձակ, գուլպայ հիւսող, պարտիզպան եւ շերամաբոյծ են: Արաքիլիցի Հայ կանանց շատեր կատաւգործ եւ մանուստի են, որպէս են մանաւանդ Ամասիացի եւ Մարգուանցի կանայք: Պոլսոյ եւ Զմիւռնիոյ նման քաղաքաց շատ մը Հայ օրիորդներ եւ տիկիներ ճարտար ասեղնագործներ են: Ամէն քաղքի եւ երկրի Հայոց փափուկ սեռը կը կատարէ փափուկ եւ ճարտար գործեր: Պէտք եւ պատահ չենք ունեցեր բազմաթիւ Հայ գեղեցիկ սեռի գեղեցիկ ձիրքերն (ի ճարտարութեան յայտնուած)՝ իրենց նմանեաց նոյնպիսի գրից եւ արդեանց հետ: Բաւ է մեզ գիտել թէ որքան Հայ արք են վարպետ արհեստից, նոյնքան՝ գէթ նոյնպէս՝ Հայ կանայք ճարտար են իրենց կատարած գործոց մէջ:

Այն որ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ քանի մը քաղաքներ չըլլի, կամ արհեստաւորաց վիճակագիրներ ուսումնասիրէ, քաղաքային կ'ըլլայ թէ Հայ կնոջ մէջ քիչ քիչ արհեստից քաղաքավարական արհեստից մէջ: Զի այս տարի Ամերիկայի մէջ ինչ որ կը սկսի, յաջորդ տարին կ'անցնի Անգլիա, ապա Գաղղիա եւ Գերմանիա, ապա Ռուսիա, Տաճկաստան եւ Պարսկաստան: Ուրեմն քանի որ Եւրոպայի մէջ արհեստից ճիւղեր այնքան բազմացեր, դիւրացեր եւ նորացեր են, որ միլիոնաւոր աղջիկներ եւ կանայք բաւական գործեր ունին բարեկեցիկ ապրելու, նոյնը պիտի լինի նաեւ յԱրեւելս: Հոն ալ Հայոց փափուկ սեռի բիւրաւորը պիտի զբաղին նորին եւ ճղծիմ, այլ եւ դիւրին գործերով արհեստից: Այո, այսպէս պիտի լինի եւ ոչ ուշ քան քառորդ դար, երբ պիտի ընդարձակի ասպարէզ արհեստից թէ՛ Հայ կանանց համար եւ թէ՛ արանց համար:

Բանաւոր՝ անբանաւոր, յանցելու համարաւոր է, եւ գուցէ դեռ ոմանց մօտ է, մշակութիւնն ստորին վիճակ, արհեստաւորութիւնը միջին, եւ վաճառականութիւնը բարձր գիրք, պաշտօնէութիւնն առաւել բարձրագոյն պատիւ: Բայց հիմա իրերը եւ անոնց հետ գաղափարները փոխուած են: Մշակաց եւ արհեստաւորաց վիճակ կը բարձրանայ, հարստութիւն եւ պատիւ կ'աւելնան, վաճառականութիւնը կ'ըլլայ փարթամ եւ փառաւոր: Ուստի Հայք թող անփառունակ չհամարին վաճառականութիւնը եւ արհեստաւորութիւնը: Թող ստորին եւ խեղճուկ վիճակ չհամարին վարպետութիւնը եւ մշակութիւնը:

Դարձեալ յանցելու մարհետաւորք համարաւոր է, եւ գուցէ դեռ ոմանց մօտ է, մշակութիւնն ստորին վիճակ, արհեստաւորութիւնը միջին, եւ վաճառականութիւնը բարձրագոյն պատիւ: Բայց հիմա ինչ այսպէս: Արհեստաւորն ալ շատ մը հմտութեանց պէտք ունի: Հետզհետէ կը պակսին արհեստից մէջ մարդոց ընելիք մեքենական գործեր, զոր երբ

կաթ մեքենայը կատարեն պիտի: Իսկ կ'աւելնան արհեստաւորի հմտութեան, ճարտարութեան եւ խելաց պէտքեր: Այնպէս որ այժմէն արհեստաւորաց մանաւանդ ճարտարք են, եւ առաւել եւս պիտի լինին, մօտը մշակեալ, հմուտ եւ տաղանդաւոր անձինք որպէս յԱմերիկա, ուր կը ճանչնամ պատուելի մը, որ նոյն իսկ յԱմերիկա ունեցած երկցութեան պաշտօնն ու մեծ ժողովուրդը թող զեր եւ եղեր է վարպետ նկարատիպ արհեստի, յորում պէտք ունի շատ մը ուսմանց եւ հմտութեանց: Ուստի նա հիմա չէ երբեք նուազ խորհող եւ նկատող որպէս էր ի վարդապետութեան Աւետարանի:

Ա. Մ. Ի.

ԱՋՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԸ

Օրիորդ Մարգարիտ Մանիսաճեան, իր հօր կրտսերագոյն դուստրն, ծնած էր 1879 Յուլիս 1 թուականին: Իր նախկին կրթութիւնը ստացած էր քաղքի նախակրթական դպրոցին մէջ, եւ ապա Մարգուանու աղջկանց վարժարանն երթալով իր տաղանդն ցոյց տուած էր ուսման համար, եւ իր բարի վարքովն ալ արժանի եղած էր դասատուաց գովեստին, եւ հինգ տարիներ ուսանելէ զինի աւարտած իր ընթացքն՝ եւ կած էր քաղաքս, ուր ծնած ու սնած էր: Անխոնջ ջանքերով կ'աշխատէր Տէրօջը այգիին մէջ, կրթելու մտքերն ու ազնուացընելու սրտերն, ցոլացնելով ճշմարիտ լոյսը նոյն յարկին մէջ, ուր ինքն ստացած էր զայն: Թէեւ ինք զգացած էր տկարութիւն, սակայն անձնուրաց աշխատասիրութիւնը մղած էր զայն ի գործ: Ամայս քսանութեան կին կիրակի օր զգալի եղաւ իր բացակայութիւնը ժողովարանի մէջ: Իր աշակերտութիւնը կարծես որք էին թողուած, եւ ինք կը տառապէր անկողնոյ մէջ մահուան ցաւերով: Բժշկական ամէն դարմաններ անօգուտ եղան ցաւերն մեղմացնելու: Հաղիկ կարողացաւ մաքառիլ ցաւոց դէմ չորս օրեր: Ինկաւ յաղթահար մահուան ճիւղաններու մէջ ամայս 25ին, դեռ առաւօտեան լոյսը չվայած: Գիշերը ճամբորդից մեր ազնիւ ընթեր, բանալու իր աչքերն երկնից առաւօտեան լուսոյն, որուն կը տենչան մահկանացուք: Վաղամեռիկ օրիորդն հազիւ վալած էր 18 զարուսներ: Մատաղ հասակին մէջ ծաղկի պէս թառամեցաւ: Մերժեց աշխարհը, գնաց ճշմարիտ մարգարիտ մ'ըլլալու յերկին: Իր մահուան լուրը վշտացուց ամէն անոնց սրտեր, որ ծանօթ էին անոր: Իր մայր արգէն մեկնած էր աշխարհէն, եւ ինք էր տանը մարգարիտը: Մալայն, աւաղ, ինք ալ թուա գնաց կրկնապատկելով սգաւոր հօրը սրտին ցաւերը:

Ընաիր բազմութիւն մը ներկայ էր թաղման տխուր հանդէսին: Արժ. Տր. Թրէյսի, որ յԱմասիա կը գտնուէր հարսանիքի մը առթիւ, նախ կատարեց թաղման տխուր արարողութիւնը, եւ ցուցուց մեղմ եւ ազդու խօսքերով թէ ինչպէս կը վարուի Աստուած մեզի հետ, ու մենք որչափ կրնանք հասկընալ: Սգալի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ուրբաթ օր կէսօրէն վերջ ժամը 10ին: Հանգուցեալն հասկցած էր թէ աշխարհ ունայն եւ անցաւոր է, եւ ատած էր ինչ որ աշխարհ կը սիրէ ու կրնար ընել իրեն համար: Ինք գտած էր ինչ որ կը փնտռէր:

Մարգարիտ խօսքերով չէ կարելի մխիթարել վշտահար սրտերն, կը մաղթենք որ ճշմարիտ Մխիթարիչը իր Հոգիով մխիթարէ հանգուցելոյն սգաւոր հայրը, եղբայրները ու ընթերքը:

Ամասիա

ՏՈՂՈՒՄ ՏՈՊԱԼԱՆԱՆ

Նոյ. 29, 1897

Երիտասարդաց կիրակնօրեայ աղօթքի ժողովը կը սկսի ժամը 9ին (Ը. Թ.) Պայպըլ Հատուի մատարան մէջ: Խորհրդածութեան նիւթն է «Ու երկինքէն ձայն մը լսեցի՝ որ կ'ըսէր, Գրէ, Այսուհետեւ երանելի են ան մեռնիները՝ որոնք Տէրօջով կը ննջեն. այո, կ'ըսէ Հոգին, որ իրենց աշխատութեան հանգիստ ու իրենց գործերը իրենց ետեւէն կ'երթան»:

Յայտ. ԺԴ. 13:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Դեկտ. 4 ըստ Յուլի, եւ Դեկտ. 16 ըստ Լատ. 1897

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առաջին. Արդիւնք մը չունեցան այն բա-
նակցութիւնները, զորս Աւստրիոյ վարչա-
պետ Պառոն Կառլ Բայսրաթի երկու
կուսակցութիւններու անդամներուն հետ
ունեցաւ սա նպատակաւ որ համաձայնու-
թիւն մը գոյացնէ, որով նոր անկարգու-
թիւններու առջեւ առնուի ժողովին նիս-
տերուն մէջ, Բանակցութիւնները պաշտո-
նապէս յետաձգուած են, եւ Հունգարիոյ
հետ համաձայնութիւնը Բայսրաթին ըն-
դունիլ տալու ջանքը թողուած է: Հետե-
ւապէս Աւստրիոյ Կայսրն հրամայեց մինչեւ
1898 տարւոյ վերջը շարունակել Հունգա-
րիոյ հետ կնքուած արդի կարգադրու-
թիւնը: Կ'ըսուի թէ Բայսրաթին ի նիստ
պիտի չհրաւիրուի մինչեւ որ բաւական ժա-
մանակ անցնելով անդամներուն իրարու դէմ
ունեցած բարկութեան տաքութիւնը կոր-
սուի: Երբ ասկէ իբր երեք ամիս ետքը
վերստին գումարի, կ'ակնկալուի որ անոր
առաջարկուի ընդունիլ Հունգարիոյ հետ
նոր համաձայնութիւնը, որ տասը տարւոյ
համար պիտի ըլլայ: Միեւնոյն ժամանակ
Հունգարիոյ մէջ Պառոն Պանֆիլ ծրագրեր,
որով կ'ուզուի տարի մը եւս շարունակել
Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ միջեւ այժմ
գտնուած մաքսային կանոնադրները եւ
ուրիշ երեւոյթեան կարգադրութիւնները,
նորհրդարանին կողմէ երեւոյթացի յանձ-
նաժողովին յղուեցաւ, եւ յանձնաժողովը
զայն ընդունելով նորհրդարանին վերա-
դարձուց վերջնական քուէարկման համար:
Հունգարական երեսփոխաններէն ոմանք
տրամադիր են օգտուիլ Աւստրիական նա-
խարարութեան դժուարութիւններէն եւ
փորձ մը ընել Աւստրիոյ հետ կնքուած կար-
գադրութիւնները ջնջելու, որպէս զի Հուն-
գարիա զատ ըլլայ ամբողջովին բաց ի հա-
տակէ Յիւսէֆ Եոզէֆ կայսեր իբրեւ Հուն-
գարիոյ Թագաւորի: Սակայն կը թուի թէ
Հունգարական երեսփոխաններուն մեծա-
մասնութիւնը կը տեսնէ որ երկու երկիր-
ները միացնող կապերուն թուլացմամբ
պիտի վնասուի ամբողջութեան ոյժը, Հե-
տեւապէս Պառոն Պանֆիլ կարող եղաւ
խօստուած ընդունիլ թէ առաջարկուած մաք-
սային եւ երեւոյթեան ծրագիրը պիտի
պաշտպանուի, եւ այդ խօստումը գրաւա-
կան է թէ պիտի ընդունուի ծրագրերը:
— Զորքը շարժի Աւստրիական նաւատորմի
հանգուցեալ ընդհանուր հրամանատար Սթէր-
նէյս ծովակալին թաղումը կատարուեցաւ
չքեղ հանդէսով: Աւստրիոյ Կայսրը եւ Գե-
րմանիոյ Կայսեր մէկ ներկայացուցիչը յու-
ղարկաւորութեան ներկայ էին:

Գերմանիա. Գերմանիոյ եւ Չինոս միջեւ
ծագած խնդիրը լուծման շատ մօտ կը թուի:
Չին հաւանորէն պիտի ընդունի Գերմանա-
կան բոլոր պահանջումները: Միեւնոյն ժա-
մանակ Չինական ջուրերը երթալու սահ-
մանուած Գերման նաւատորմը գրեթէ պատ-
րաստ է ճամբայ ելելու, եւ վերջեւ կայսրը
Գիլ գացած է աւելի կարեւորութիւն ըն-
ծայելու համար նաւատորմին առաջման եւ
հրամանատարի պաշտօնով Հայնրիխ Իշլա-
նին մեկնման: Քիւս-Չին մէջ Գերման զօ-
րաց թիւը 1,200ի պիտի բարձրացուի: Թնդա-
նութիւնը քանի մը հրետանի պիտի զրկուի,

եւ Քիւս-Չին պիտի ամրացուի: — Առհա-
տարակ կ'ակնկալուի թէ Գերման նաւա-
տորմն աւելցնելու առաջարկն առանց մեծ
ընդդիմութեան պիտի ընդունուի Ռայխսթա-
կէն, բայց բարեփոխմամբ: Չին զրկուելու
նաւերու պէտքը իր ազդեցութիւնն ունե-
ցաւ շատ մը երեսփոխաններու վրայ, որ
առանց ատոր պիտի հակառակէին առաջար-
կուած ծրագրին: — Գերմանիոյ երեւոյթա-
կան վիճակն, ըստ տեղեկագրութեան Երեւ-
մտական նախարար Պառոն Թիլմանի, նա-
ւային առաջարկեալ ծախքերուն նպատա-
ւոր կը թուի: Այս տարւոյ երեւոյթացիքը
իբր մէկ միլիոն ոսկւոյ յաւելում մը
կը ցուցնէ բաց ի մէկուկէս միլիոնէն՝ որ
գործածուած է հանրային պարտքը նուա-
զեցնելու համար:

Իսպանիա. Չինոսական ծախսը առա-
ջարկուած զեղչերն ընդունել յանձն առնող
Պատերազմական նախարար մը գտնելու
բաւական դժուարութիւն կրելէ ետեւ Մ.
Րուտինի յաջողեցաւ նոր նախարարութիւն
մը կազմել: Մ. Վիսքոնթի Վէնուսթա կը
պահէ Արտաքին գործերու նախարարի
պաշտօնը: Երեսփ. Ժողովին նախագահ Մ.
Մանարեսի Դատական նախարար եղաւ:
Սակայն հազիւ կազմուեցաւ նախարարու-
թիւնը, վէճ մը ծագեցաւ Արտաքին
գործերու նախարար Մ. Վիսքոնթի Վէնու-
սթայի եւ Դատական նախարար Մ. Մանար-
եսիի միջեւ: Վէճին ընդմիջեւ չլիշուի,
բայց հաւանորէն արդիւնքը պիտի ըլլայ այս
նախարարներէն միոյն կամ միւսին հրաժա-
րումը: Նախարարութիւնն ամէն պարա-
գայի մէջ անմիջապէս վստահութեան քուէ
պիտի խնդրէ Երեսփ. Ժողովէն:

Միացեալ Նահանգներ. Նախագահ Մաքինլիի
պատգամագիրը լաւ ընդունելութիւն գտաւ
Ամերիկեան բոլոր նահանգներէն, թէեւ
տարակուսելի է յաջողութիւնն այն միջոց-
ներուն, զորս Նախագահը կ'առաջարկէ բար-
ւոքելու համար երկրին երեւոյթական կա-
ցութիւնը: — Ամերիկեան կառավարութեան
մատուցուած պաշտօնական տեղեկագրինե-
րէն կ'երեւի թէ Փանամայի Ջրանցին չի-
նութիւնն աւարտելու գործն անկարելի չէ:
Ուստի յատուկ մասնախումբ մը պիտի զըր-
կուի զգուշութեամբ քննելու համար գոր-
ծին վիճակը: Վասն զի, եթէ Յիւսէֆ Եո-
զէֆ չիւնութիւնը, ձեռնարկին մենաշնորհը
պիտի անցնի այն տէրութեան որ ամենէն ա-
ռաջ խնդրէ զայն: Ջրանցին իբր մէկ երրորդը
չինուած է իբր 45,000,000 Անգլ. ոսկւոյ
ծախքով: Կը հաշուուի թէ լաւ տնօրինու-
թեան մը ներքեւ 30,000,000 ոսկւոյ ծախք
մը պիտի բաւէ ջրանցին աւարտման: — Նա-
խագահ Մաքինլիի մօրը մահը կը ծանուցուի:

Յիւսէֆ. Յորմէ հետէ զինոսորդական առ-
եանը Էսթէրադի կոմսին դէմ եղած ամ-
բաստանութիւններուն քննութեան ձեռնար-
կած է, Տրէյֆիւսի դատն այնչափ չզբաղե-
ցնէր Յիւսէֆական թերթերը: Մերակոյտի
ժողովին մէջ Մ. Շէօրէ Գէսթին հարցում-
ներուն պատասխանելով Պատերազմական
նախարար Զօր. Պիլեօ յայտարարեց թէ
զինոսորդական առեանի պիտի ներկայացուին
բոլոր այն թղթերը որով դատապարտուե-
ցաւ Տրէյֆիւս հարկաւորապէս, եւ թերթե-
րուն կոչում ըրաւ համբերութեամբ սպա-
սել Էսթէրադի կոմսին հարցաքննութեան
եղին: Կ'ակնկալուի որ այս հարցաքննու-
թիւնը վճռապէս ցուցնէ թէ Տրէյֆիւսի
դատաւճիւրը փոփոխելու պատճառ կ'այ թէ
չկայ: Հետեւապէս Յիւսէֆական թերթերն

առհասարակ հակեալ են առ այժմ խնդիրն
յուզելէ զգուշանալ: — Սէնի դատարանին
հարցաքննիչ դատաւորը ջերմի հիւանդու-
թենէ տառապելու պահուն անձնապաշտ
եղաւ պատուհանէն ինքզինք վար նետելով:
— Զրոյց կայ թէ դէպ ի Սուտան յառաջա-
ցող Յիւսէֆական արշաւանում մը ջար-
դուած է Յաշուայի մօտ: Կ'ըսուի թէ ար-
շաւանումին պետ Մ. Մարշան տեղացի
ցեղերու հետ կը բանակցէր դաշնագրերու
կնքման համար, որպէս զի կանխէր Անգլ.
արշաւանումներն այդ կողմեր: Յիւսէֆական
մէջ հաւատ չընծայուի որ այս ջարդի զրոյցին:

Ռուսիա. Եւրոպայի քաղաքական շրջա-
նակներուն մէջ բաւական հետաքրքրու-
թիւն չարժեց սա խնդիրը թէ Ռուսիա
ինչ ընթացք պիտի բռնէ հանդէպ Քիւս-
Չին Գերմանական գրաւման: Յայտնի է թէ
Ռուսիա ժամանակաւ կը բաղձար Չինէ գնել
այդ տեղը՝ իր նաւատորմին ածուխի կայան
ընելու համար զայն: Ռուսական նշանաւոր
զիւանագէտ մը վերջերս փութաց Ռուս
կառավարութեան տեսութիւններն յայտնել
այդ խնդրոյն վրայ: Կ'ըսէ թէ Ռուսիա Գե-
րմանիոյ ձեռնարկին առարկելու դիտաւո-
րութիւն չունի, եւ անտարակուսելի կը
համարի թէ Գերման Կայսրը զայդ ստուգած է
Քիւս-Չին գրաւումէն առաջ: Կը յարէ թէ
Ռուսիա Չինոս հետ բարեւոյ յարաբերու-
թեան մէջ է, եւ եթէ այդ կողմեր իր նա-
ւատորմին համար նաւահանգիստ մը ստա-
նալ ուզէ իրեւ զիւստիւնութիւն, այդ
նպատակաւ աւելի Գորէյի պիտի անկէ
իր աչքը քան Չինոս: — Պալմիրկ Մովուն
եւ Սեւ Մովուն միջեւ ջրանց մը բանալու
ծրագիրը վերջապէս պիտի գործադրուի
Ռուս կառավարութեան: Նախնական քնն-
նութիւնները եւ զննութիւնները գրեթէ
լմացած են: Գործնական պիտի սկսի շինու-
թիւնը եւ պիտի տեսնէ իբր չորս տարի:
Ջրանցը պիտի սկսի ի Րիկա եւ Տունա գե-
տին ընթացքին պիտի հետեւի մինչեւ Տու-
նապուրկ: Անտի պիտի երկնայ մինչեւ
Տնիբեր գետը՝ ցամաքը կտրելով, եւ այդ
գետին հետեւելով պիտի հասնի Սեւ Մով:
Ամբողջ հեռաւորութիւնն իբր հազար մղոն
է: Բայց ասոր իբր 125 մղոնը միայն իրա-
կան շինութիւն է ջրանցի, մնացեալը գետ
ըլլալով: Ջրանցին լայնքը 66 մետր եւ խո-
րութիւնը 9 մետր պիտի ըլլայ, այնպէս որ
ամենէն խոշոր նաւերը պիտի կրնան մէկ
ծովէն միւսն անցնիլ Ռուսական ցամաքին
մէջտեղէն:

Յոսէֆական. Պատերազմին պատասխանա-
տուութեան խնդիրը քննելու պաշտօնով
կազմուած յանձնաժողովն իմացած է որ,
կ'ըսուի, պատերազմի ձեռնարկուած չէ
լրջօրէն պատերազմելու նպատակաւ, այլ՝
Եւրոպական տէրութիւնները միջամտու-
թեան պարտաւորելու եւ բաղձացուած ար-
դիւնքները Յունաստանի ապահովելու յու-
սով միայն: — Երեսփ. Ժողովն ի նիստ հրա-
ւիրուած է ի նկատ առնելու համար հաշ-
տութեան դաշնագրին պայմանները:

Սպանիա. Նախարարութիւնն ախորժեցաւ
արդարասիրական եւ խաղաղասիրական ոճէն
որով Ամերիկեան նախագահ Մաքինլիի պատ-
գամագիրը կը խօսի Գուպայի խնդրոյն վրայ:
Այսու ամենայնիւ յայտնի է թէ կը յուսան
որ Ազգային ժողովը համակարծիք պիտի
չգտնուի Նախագահին: Ուստի, Սպանիոյ
գաղթային աշխարհավարութիւնն ի նկատ
առնելու նպատակաւ խորհրդարանն ի նիստ
հրաւիրել չորոշած, պիտի սպասեն նայելու

համար թէ Ամերիկեան Ազգային Ժողովը ինչ ընդունելութիւն պիտի ընէ յիշեալ պատգամագրին : — Արշաւախումբ մը որ Սպանիացի գաղթականներէ պատրաստուեցաւ ձափոնի մէջ, որպէս զի նոր կեանք տայ Փիլիպպեան Կղզեխմբին մահամերձ ապստամբութեան, մեկնման պահուն արգելուեցաւ ձափոնի կառավարութեան : — Քուպայի Սպանիական զօրաց նախորդ ընդհանուր հրամանատար Ուէյլը զօրավարը վերջապէս Մատրիտ գնաց : Համակրողներու բաւական ստուար բազմութեան մը խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ : Բայց կառավարութիւնը թոյլ չտուաւ որ ունէ ժողովրդային ցոյց ըլլար ի նպաստ անոր :

Այլապէս, Հնդկաստանի հիւսիսարեւմտեան սահմանագիծին Անգլ. բանակն սկսած է թիրաջէ քաշուիլ ձմրան համար : Մէկ մասը պիտի վերադառնայ Փէշավար, եւ մէկ մասը պիտի մնայ ձմեռը Պարքայի Պարա հովտին մէջ, որ զլիաւոր Աֆրիտի ցեղերուն ձմեռնային բնակավայրն է : Պարքայ իբր յիսուն հազարամեթր հեռու է Փէշավարէ դէպ արեւմուտք : — Փէշավարի մօտ Ռավալ փնտրի Անգլ. զինարանէն երկու տեղացի պաշտօնեաներ ձերբակալուած են, որոնց քով 500 փամփուշտ գտնուեցաւ զինարանէն գողցուած : Բաւական առեւն է ի վեր սկսած էին առնը զէնք գողնալ եւ ծախել տեղւոյն բնակիչներուն, որոնք եւս կը տանէին սահմանագիծէն անդին Անգլ. զօրաց հետ կողող ցեղերուն : — Անգլ. կառավարութիւնը նոր կապոյտ տետրակ մը հրատարակեց Կրեաական գործերուն վրայ : Տետրակին մէջ գտնուած պաշտօնագրերուն թուականը կը հասնի մինչեւ տարւոյս Հոկտ. ամիսը : — Պուքընի մէջ անտեղի եւ անիմաստ մենամարտ մը տեղի ունեցաւ տեղւոյն նախկին քաղաքացի Մ. Ֆիլիփսքիւի եւ Ռուսմանական գլխաւոր թերթի մը խմբագիր Մ. Լահովարիի միջեւ : Եւ Մ. Ֆիլիփսքիւ սպաննուեցաւ : սարսափ պատճառելով Մ. Լահովարիի եւ բովանդակ Ռուսմանիոյ : — Ռուսական Սինդը հրամայեց ամիս մը նպաստ հաւաքել Թեսալիոյ եկեղեցիներուն եւ զըպրոցներուն վերաշինութեան համար :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ չորեքշաբթի երեկոյ Սաքս Ալթէպուրկի իշխանին եղբորորդի Էրնէսթ իշխանը մայրաքաղաքէս մեկնելուն առթիւ պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանի ներկայանալու : Իշխանն հինգշաբթի մեկնեցաւ արեւելեան ճակընթացով :

Չորեքշաբթի երեկոյ Գերման զեսպան Պառոն Մարչալ Ֆոն Պիպերշթայն իր կնոջ հետ Պերլինէ հոս ժամանեց արեւելեան ճակընթացով, եւ Սիրքէճի կայարանին մէջ ընդունուեցաւ զեսպանատան պաշտօնէութեան : Մայրաքաղաքս գալու համար Վիէնայէ անցնելու պահուն պատիւ ունեցաւ Աւստրիոյ Կայսեր ներկայանալու :

Մ. Նովաքովիչ թուրքիոյ Սերպիական զեսպան անուանուած է փոխան Մ. Կէօրկէվիչի, որ հիմա վարչապետ է Սերպիոյ :

Քանի մը տարիէ ի վեր մայրաքաղաքիս նաւահանգստին մէջ պատահած ընդհարումները նկատելով, Մովային նախարարութիւնը նոր կանոնագիր մը պատրաստած է նաւահանգստին համար : Այդ նոր կանոնագիրը կը պահանջէ որ ամէն

նաւեր, չորեքշաբթի թէ առագաստաւոր, նաւահանգստին մէջ խարսխելու պահուն նաւածիգ չորեքնաւեր գործածեն : Այս կանոնը չյարդող նաւերէն տասը ոսկւոյ տուգանք մը պիտի առնուի, եւ ամէն անգամ որ յանցանքը կրկնուի, տուգանքը պիտի աւելցուի : Նոր կանոնագիրը Բ. Դուռը զըկուած է :

Պատերազմին պատճառաւ արգելուած էր արմաթք արտածել Յունաստան : Հիմա այդ արգելքը վերցուեցաւ :

Կրեաացի ապստամբները բաւական հետաքրքրութեամբ կարդացած են այն ճառը զոր Աւստրիա-Հունգարիոյ պատուիրակութիւններու ժողովին մէջ խօսեցաւ Կոլուսովսքի կոմսը : Այդ ճառով կոմսը Կրեաէի վիճակին վրայ ակնարկ մը նետեց : Կ'ըսուի թէ ապստամբներուն վրայ խորին տպաւորութիւն գործած է այն, եւ թէ հիմա կ'ուզեն դադրիլ զիմադրութենէ եւ ասպատակութենէ : Միեւնոյն ժամանակ շարաթ չանցնիր որ անհատ Կրեաացիներու կողմէ տեսակ մը յարձակում տեղի չունենայ :

Կարգ մը շահամոլներ կ'աշխատին դրամ վատելիլ Փարիզի սակարանին մէջ՝ Օսմ. Պանքայի դէմ թշնամական զրոյցներ հրապարակ հանելով : Զոր օրինակ, ըսուած է թէ յիշեալ դրամատունը զժողովրդութիւններու մէջ է, եւ իր բաժնէտէրերէն դրամ պիտի պահանջէ, կամ իր դրամագլուխը պիտի նուազեցնէ, եւն. : Սակայն դրամատան տնօրինութիւնը հերքեց այդ զրոյցները եւ դրամատան բաժնէթղթերու գնոյն անկումը դադրեցաւ :

Շիրքէթը խայրիյէի վարչութիւնը որոշեց յայտարարել թէ վերջացող տարւոյն համար քառասուն դահեկանի շահաբաժին մը պիտի տայ :

Քննիչ յանձնաժողովը որ քանի մը շաբաթ առաջ Անատոլիոյ նահանգները զըկուեցաւ՝ Էրզրում հասած է :

Պուլկարիոյ առեւտրական ընկերութիւններուն յառուկ նոր օրէնքը պիտի սկսի գործադրուիլ Յունի. 1/13ին : Այդ նոր օրէնքը համաձայն բոլոր այդպիսի ընկերութիւններ. կամ ընկերակցութիւններ պարտական են իրենց կազմութեան պայմանները ներկայացնել արձանագրութեան համար եւ իրենց հաշիւները պահել կառավարութեան պաշտօնական կնիքը կրող տոմարներու մէջ : Նմանօրինակ օրէնք մը Աւստրիոյ մէջ կը գործադրուի քանի մը տարիէ ի վեր, եւ լաւ արդիւնք կու տայ :

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ճարտարագէտներու յանձնախումբ մը զըկած է Իզմիր, որպէս զի Գասպայի երկաթուղւոյ գծին վերջին մասին, այն է՝ Ալաշէհիր-Գարաիսար բաժնին, քննութեան եւ առժամայ ընդունելութեան գործողութիւնը կատարուի :

Մալե-Ֆալ հրատարակած էր սրտաշարժ պատմութիւն մը չորեքշաբթի անհրկու ընդհարման զէպքի մը, որ իբր թէ Եէնի Գափուի եւ Գումգափուի միջեւ պատահած էր արեւելեան երկաթուղեաց գծին վրայ եւ շատ մը անձերու ալ վիրաւորման պատճառ եղած : Իհրաֆ, զիտելով զայս եւ բացատրելով թէ այդպիսի զէպք պատահած չէ, կու տայ սա շատ կարեւոր եւ բանաւոր խրատը թէ լրագրի խմբագիրներ միտք բերելու են թուրք մամուլն պատիւը եւ դադրելու են սուտ տեղեկութիւններ հրատարակելէ :

Յոյն թերթեր կ'ըսեն թէ Թեսալիոյ սահմանագիծի գծման օգնելու համար տէրու-

թիւներու կողմէ զըկուած պատուիրակներն իրենց աշխատութիւնն աւարտեցին : Ապա Գալապաքս գացին, բայց տեսնելով որ այն կողմեր շատ ձիւն տեղացած է՝ Վոյօ վերադարձան :

Տարտանելի Օսմ. նաւատորմը հրաման ընդունեցաւ Իզմիր երթալու :

Վանէ քանի մը վաշտ զօրք գացին Էրզրում : Ամսոյս 6ին երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեցան Այսրէի նահանգին Տէնիզի, Սարաքէօյ եւ Գոնճալը գիւղերուն մէջ : Ցնցումները շատ կրկնուեցան եւ սաստիկ էին : Բայց ծանր վնասի լուր չկայ :

Պաշտօնապէս ծանուցուած է որ Համազգային Անկելանոցը զըկուած մուրացիկներուն փոխադրութեան ծախքը քաղաքացիականութեան կ'ընայ վճարել, բայց իրենց հայրենիքները զըկուածներուն փոխադրութեան ծախքը Ոստիկանութեան նախարարութեան կը պատկանի :

Ֆաթմա Րոպինսըն անուն Մահմետական Անկուհի մը Լիվըրփուլէ մայրաքաղաքս եկած է մօտէն ուսումնասիրելու համար Մահմետականներու վարքը բարքը :

Գումարուլուի մէջ Երտան անուն Պուլկար ուսուցիչ մը դատուեցաւ, եւ հաստատուեցաւ թէ նոյն աւանին մօտ աւազակախմբի մը հետ դուր պատրաստած է փրկանքի համար իր աշակերտներէն մէկը լեռն հանելու : Այդ ոճրին համար հնգամեայ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ :

Երկուշաբթի գիշեր Փանկալիթիի մէջ քանի մը մարդիկ օգնութիւն խնդրող աղաղակներ լսեցին այրած տուներու աւերակի մը մէջէն : Իրացիներէն ոմանք գացին այդ տեղը եւ տեսան որ մարդ մը ինկած է հորի մէջ : Երբ հորէն հանեցին զայն, տեսան որ մօտակայ տան մը մէջ բնակող դրացի մ'է : Ինչ որ հիմա կ'ուզեն գիտնալ եւ չեն կարող գիտնալ սա է թէ ինչո՞ւ այդ դրացին այդ աւերակներուն մէջ գացած էր գիշերուան այդ պահուն :

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դեռ չկրնար ըսուիլ թէ Իտալական նախարարութիւնը կազմուած է : Եւ շատ կարելի է որ Մ. Րուտինի ստիպուի թողուլ դահլիճը կազմելու գործը, եւ Թագաւորէն ընտրելու ուրիշ անձ մը ստանձնէ այդ հոգը : Այսու ամենայնիւ Մ. Օմանարտէլլիի եւ ուրիշներու հետ բանակցութիւնները տակաւին յառաջ կը տարուին համաձայնութեան մը յանգելու նպատակաւ :

Աւստրիոյ Կայսրը Կոլուսովսքի կոմսին Սուրբ Ստեփանոսի պատուանշանին Մեծ խաչը շնորհեց ի գնահատութիւն անոր փայլուն ծառայութիւններուն :

Աթենքի թերթերէն ոմանք, որոնք բերան կը կարծուին Էթնիքի Էթէրիայի որ թուրք հոգին վրայ հրոսակներ զըկելով՝ պատերազմը փութացուց, այնպիսի պաշտօնագրեր հրատարակեցին որ կը ցուցնեն թէ յիշեալ ընկերակցութիւնը գործած է Յոյն կառավարութեան եւ մանաւանդ յայնժամու վարչապետ Մ. Տէլեանիի լիակատար գիտութեամբ եւ հաւանութեամբ : Ասոր իբրեւ պատասխան, Մ. Տէլեանիի թերթն հրատարակեց ուրիշ պաշտօնագրեր որ կը միտին հերքել կամ մեկնել միւս պաշտօնագրերը :

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

Դեկտեմբեր 4/16, 1897

Գանձութե	23 37
Բումբէլի երկաթուղի	109 75
ԳՐԱՄ. Օսմ. ոսկին 100է	
Մէհմետիյէ	107 38
Մէթալիք	97 30
Պէշիք	102 20
Ալթըլէ	103 10
Մանր արծաթ	103 20
Ռուսիոյ բալ	89 30
Նաւալէն	87 7
Գրեմից	51 40
Անգլ. ոսկի	109 34
Մանէթ թղթ.	8 56

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՌԱՐ ՊՅՈՒՆՈՒՄ

Ֆիմանագրար ԽՈՒՐՈՒՆ, Ամերիգան Խան